

Hlásím se ještě o slovo pro několik poznámek, které jsem měl již na jazyku dříve, ale ke kterým mne zejména vyprovokoval článek s. Ellena v 6. čísle. Předem: Nepovažuji za prospěšné pro výsledek diskuse, že se v ní objevují anonymové. Jestliže něco kritizuje někdo, o němž nevím, kdo je, a mluví-li tak všeobecně jako Ellen, nevím, mám-li jeho vývody vůbec číst, protože nevím, má-li vůbec práva kritizovat. Kromě toho je dnes potřeba mluvit nejen jasně, ale i tváří v tvář! Hlavně však nepovažuji dále za prospěšné pro diskusi, že se v ní mluví všeobecně a výtky se vrhají do vzduchoprázdného prostoru, jakým je např. „avantgardní kritika“ (s. Ellen z ní jmenuje Teiga — a Nejedlého!). Když dělá někdo „kritiku kritiky“, pak má jmenovat, koho kritizuje!

Ale nehodlám propustit s. Ellena tak lacino, proto se hlásím mezi kritiky postižené jeho výtkami dobrovolně a ptám se ho: koho míní slovy: „Tvůrčí osobnost spisovatele, jak ji chápala naše kritika, je neodvislý substrát, který se rozvíjí samostatně, bez souvislosti se sociálními zákony společného (snad: společenského?) prostředí.“ Protestuji prostě za svou osobu proti takovému nařčení, protože je falešné a budí u neorientovaných čtenářů falešné představy. Protestuji zároveň proti tomuto radikálnímu do vzduchu, které je horší než co jiného, protože probuzený zájem svádí na scesti. Protestuji proti paušálním, ničím nedoloženým vý-

rokům, jako: „Kritika české moderny (he-he, co to je, s. Ellen, moderna) nebyla ani marxistická, ani vědecká.“ Prosil bych poníženo o doklady pro tak smělé, celou práci několika lidí zasahující výroky. Ale obávám se, že, aby mi je mohl dodat, byl by musel s. Ellen přečíst věci sem spadající a nejen nějaký příležitostný referát — a že se jich tedy nedočkám. A pak ty absolutní výrazy a pojmy! Co to je ta absolutně „marxistická kritika“, která kdesi (kde a kdy?) existovala či existuje a kterou jsme u nás prospali? „Neměli jsme marxistické kritiky umění, nýbrž odvážné jednotlivce, kteří se snažili ovládnout metodu, nedělajíce to soustavně, nýbrž od případu k případu.“ Tohle mně připadá asi, jako když soudruh Fried chtěl udělat z KSČ rázem ideologicky jednolitou stranu, i nezbyvá mně, než abych aplikoval na tyto věty kritiku soudruha Guseva: „Všichni jako vojáci jedné roty musí být přistřiženi podle jednoho hřebínku, nesmějí být žádné rozdíly, žádné odstíny, všichni stoprocentní bolševici-leninci, a všichni ostatní stoprocentní oportunisti. Lehce, prostě, krátce, jasně. Zde čistí — tam nečistí. Úloha sestává jen ze dvou prvků — rozřešit ji je velmi jednoduché. To je sektářský výklad homogenosti.“ Není v tomto radikálnímu do větru také kousek takového levého radikalismu v posuzování kritiky? Dovede s. Ellen tak jasně a určitě poznat a dokázat, která kritika je marxistická a která ne? Je vůbec tato otázka v mezinárodním měřítku jasná? K marxistické kritice se u nás stejně jako jinde teprve dorůstá, pracují se k ní „odvážní jednotlivci“, „od případu k případu“. Chtít nás házet všechny někam do odpadků je kus takového levého radikalismu, planého radikalismu, proti němuž s dobrým svědomím a důrazně protestuji!

(Drobných poznámek by bylo více. Teige surrealismus nejen odůvodňoval, on jej také kritizoval; na to se nesmí zapomínat! A že buržoazie [s. Ellen říká „nová“, nevím proč] má zájem na boji proti akademiím a liberalistické kultuře, o tom bych v dnešní době kulturní reakce, vedené představiteli buržoazie, věru pochyboval. Atd.)

Opakuji: Nepovažuji za užitečný ten „hyper-radikální“ a dokonce nevěcný tón, kterým se píše některé polemiky v naší diskusi. Vylívá se přitom děcko s vodou. A kalí se jen vody. Soudruh Gusev praví na jiném místě v zmíněném článku (Rudé právo 26. ledna): „Jakým minimálním požadavkům musí vyhovovat bolševik? Bolševikem je ten, kdo vyhovuje úkolům revolučního vedení třídního boje proletariátu v dané etapě jeho vývoje.“ A na objasnění své myšlenky uvádí případ Bogdanova, kterého bolševici v letech 1904—1906 nechávali ve straně i v ÚV, třebaže byly u něho v oboru filosofie rozpory s Marxem a Engelsem. Leví radikalisté prý by byli řekli: „Probůh, u toho Bogdanova je v oboru filosofie rozchod s marxismem, nelze ho přijmout do bolševické strany a tím méně do ÚV. Může být třeba revolucionářem a uznávat celou bolševickou taktiku. Ale jelikož jsou u něho odklony od marxistických názorů v oblasti filosofie, tak nemá místa v bolševické straně. Je nutno vyčistit takové elementy z bolševické strany.“ Zdá se mi, jako by někteří hyperradikálové chtěli pomalu vyhazovat ze strany už také za to, že některý kritik má na ten či onen těžko posouditelný, složitý jev umělecký názory jiné— než kdo? Než oni. Protože (jak dovozují blíže v ReDu č. 4) nějaké vybudované marxistické estetiky s hotovými, pevnými závěry v měřítku mezinárodním není. Ruská komunistická strana si řešila před lety tyto otázky a dospěla asi k tomuto závěru: Strana nemá žádných hoto- vých závěrů o vlastním rozvoji umění, o jeho technice, vývoji, stylu a nemůže ani žádných mít. Za bdělé revoluční cenzury může provádět dalekosáhlou a elasticou uměleckou politiku, jíž je cizí jedovatost literátských kroužků, být snášenlivá k přechodným ideologickým útvarům. — Nuže, myslím, že zdůrazníme-li (jak bych chtěl za svou osobu výslovně učinit) slova o bdělé revoluční cenzuře, můžeme i dnes považovat toto řešení za směrodatné. Obávám se však, že v přítomné diskusi se ozvala častěji než je slušno jedovatost literátských kroužků a plané radikálníčení při minimální informovanosti.

Dovedeme se jich zbavit a vyjasnit sporné body diskusí, jdoucí na kořen jevů, kritikou konkrétní a věcnou? Této kritiky bych si jakožto jeden z těch, kterým byly učiněny výtky, upřímně přál.